

ЛІТЕРАТУРА

1. Варіна Г. Б. Життестійкість особистості як чинник психологічного благополуччя майбутніх психологів. *Сучасна наука: тенденції та перспективи* : матеріали Всеукр. internet-конф. / Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2018. С. 28–34.
2. Гавриловська К. П., Дем'янчук Ю. Ю. Формування життестійкості особистості: арт-коучинговий підхід, *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. Том VI: Психологія обдарованості. Вип.16. С. 83–90.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ІЗ РІЗНИМИ АКЦЕНТУАЦІЯМИ ХАРАКТЕРУ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Кузьменко С. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Нова соціально-економічна і ідеологічна ситуація, що склалася після 2014 року і ускладнилася після 2022 року, відкрила психології реальні можливості доведення свого теоретичного потенціалу на матеріалі науково обґрунтованого розв'язання чималої кількості задач, висунутих перед нею досвідом практичної діяльності людини. Вагомим напрямком такої діяльності виступає вивчення показників і закономірностей соціально-психологічної адаптації військових.

Аналіз досліджень показав, що на процес адаптації можуть впливати суб'єктивні фактори, які включають загальну та спеціальну підготовленість, характер, темперамент, пізнавальні та інші психічні процеси, вихідні функціональні стани, вік [1, 2].

Адаптація військовослужбовця до умов несення служби детермінована протиріччям між вимогами професійної діяльності і військової спільноти, з одного боку, і можливостями, здібностями, індивідуальним стилем діяльності, спілкування, потенціалом і життєвим досвідом – з іншої [3].

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності пошуку оптимальних шляхів адаптованості військовослужбовців та врахування їх індивідуально-типологічних особливостей у процесі пристосування до умов несення служби.

Для емпіричного вивчення соціально-психологічної адаптації військових із різними акцентуаціями характеру під час професійної підготовки нами проведено комплексне дослідження, у якому взяли участь 75 респондентів (17-19 років), які проходять професійну підготовку у Військовому коледжі сержантського складу Військового

інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут. Дослідження проведене з використанням методик Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (МЛЮ-АМ) А. Маклакова і С.І. Чермяніна; методика визначення акцентуацій характеру особистості за К. Леонгардом, Г. Шмішеком.

За підсумками проведеного дослідження встановлено, що для більшості (54%, 13 осіб) військових із педантичною акцентуацією характеру властива виражена адаптованість, показник якої становить 27% (11 осіб) серед досліджуваних з гіпертимною акцентуацією. Також, для 49% (19 осіб) гіпертимних військових властивий низький показник адаптованості.

Отже, військові з вираженою педантичною акцентуацією характеру краще адаптуються до умов несення служби, що пов'язано з їх стійкістю до регулярних навантажень, порядку, нервово-психічним тонусом, здатність сумлінно виконувати покладені на них обов'язки. Натомість, гіпертимні військові менш адаптовані, що може бути пов'язано з їх схильністю до неконтрольованої активності, дратівливості у випадках намагання їх обмежити у правах.

З'ясовано, що переважна більшість (63%, 15 осіб) військових із вираженою педантичною акцентуацією характеризуються високим рівнем адаптованості та нервово-психічної стійкості. Такі військові схильні витримувати фізичні та психологічні напруження, що супроводжують процес служби. Натомість, половина (50%, 20 осіб) гіпертимних військових характеризується низькою адаптованістю та зниженою нервово-психічною стійкістю. Таким військовим складно витримувати навантаження та пристосовуватись до умов несення служби.

Також встановлено, що обидві групи досліджуваних військових мають фактично рівні показники комунікативної адаптованості (високі її рівні властиві 46% (19 осіб) гіпертимних та 41% (10 осіб) педантичних військових). Отже, можна говорити про відсутність впливу акцентуаційних рис характеру на процес адаптації до стосунків з колегами серед гіпертимних та педантичних військових.

Окрім цього, встановлено, що переважна більшість військових (68%, 17 осіб) із вираженою педантичною акцентуацією характеризуються високим рівнем адаптованості за показником моральної нормативності. Вони успішно ідентифікували себе з роллю військового та схильні швидко пристосовуватись до умов несення служби, розпорядку своєї професійної діяльності.

Натомість, для 43% (18 осіб) гіпертимних військових властива неадаптованість до служби. Вони, як правило, характеризуються зниженим рівнем ідентифікації себе з роллю військового та їм складно підкорятися правилам несення служби і дисципліні. Це кориниться у їх

характерологічних особливостях, схильності до надмірної активності та неприпустимості контролю за їх поведінкою.

За результатами дослідження встановлено, що соціально-психологічна адаптованість військовослужбовців залежить від терміну їх служби та властивих їм акцентуацій характеру. Так, краще адаптовані військовослужбовці з вираженою педантичною акцентуацією характеру. Натомість, серед менш адаптованих військовослужбовців найбільш виражена гіпертимна акцентуація характеру. Також, показник адаптації покращується із терміном несення служби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кондюкова В.В., Слюсар І.М. Соціально-психологічна адаптація військовослужбовців силових структур, звільнених у запас : навч.-метод. посіб. К. : Гнозис, 2013. 116 с.
2. Лукомська С.О. Вираженість симптомів ПТСР в учасників АТО різного віку. *POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER: Adults, Children and Families in a War Situation: International Scientific and Practical Edition*. 2018. Vol. II. Warsaw–Kyiv: PAN-Gnosis, 2018. С. 132–143.
3. Невмержицький В.М. Проблема адаптації особистості в контексті задач підвищення бойової ефективності. *Роль особистості у формуванні соціальних відносин у сучасному суспільстві*: зб. наук. праць. Ірпінь, 2014. С.256–261.

ОСОБЛИВОСТІ САНОГЕННОГО МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Кулікова О. О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
lena.kulikova.psy@gmail.com*

Проблематика формування саногенного мислення підлітків набуває особливого значення в умовах зростання психоемоційного навантаження на сучасну молодь. Як правило, для людини головне значення мають не самі події, які відбуваються з нею, а той сенс, яким вона наділяє ці обставини, а також її ситуативні смислові єдності, що виникають на основі осмислення ситуації [2].

Підлітковий вік є сенситивним періодом розвитку, коли інтенсивно формуються когнітивні та емоційно-вольові процеси, самосвідомість і система цінностей. Висока чутливість до соціального середовища та переживань робить підлітка вразливим до психоемоційних навантажень, тому дедалі більшої актуальності набуває проблема збереження ментального здоров'я як ключового ресурсу особистісного становлення.

Ментальне здоров'я передбачає стан добробуту, в якому особистість реалізує свій творчий потенціал, проявляє стресостійкість, продуктивно працює та робить внесок у суспільне життя [4].